

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: *opponentský*

Autor/ka práce: *Martina Chovancová*

Název práce: *Konstrukce maskulinity a femininity ze strany transsexuálních osob, které nepodstoupily operativní změnu pohlaví*

Vedoucí práce: *PhDr. Marie Pospíšilová, Ph.D.*

Oponent/tka: *Mgr. Ema Hrešanová, Ph.D.*

Navržené hodnocení: *D*

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Hlavní cíl práce i rozvíjející výzkumné otázky jsou formulovány jasně. Autorka v práci usiluje o to „zjistit, jak transsexuální muži a ženy, kteří nepodstoupili operativní změnu pohlaví, konstruují svou maskulinitu a feminitu s ohledem na přechod z jedné genderové kategorie do druhé“ (str. 31). Ovšem formulace výzkumných otázek se drobně liší v úvodu, v sekci Metodologie výzkumu i v části Diskuze a závěry. Ke znění některých výzkumných otázek, uvedených na str. 31, mám připomínky. Konkrétně výzkumná podotázka číslo a2 „Má operativní změna pohlaví vliv na konstrukci maskulinity a femininity u trans osob?“ nelze s ohledem na zvolený výzkumný vzorek (osoby, jež nepodstoupily operativní změnu pohlaví) zjistit. Stejně tak i formulace ano/ne je s ohledem na výzkumný design problematická. S ohledem na předchozí text působí zavádějícím způsobem i formulace následné výzkumné otázky, který odpověď již nabízí, bylo by proto vhodné její formulaci adekvátně upravit. Vhodnější by bylo se tázat, jakou roli přesně hraje hormonální léčba v uvažování dotyčných o konstrukci maskulinity a femininity a jak reflektují její vliv na své jednání.

Autorka práci rámuje konstruktivistickým paradigmatem. Tomu ovšem neodpovídá strukturace práce, která je charakterističtější spíše pro jiná paradigmata. Zároveň v práci není tato odchylka od standardního úzu vysvětlena.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka využívá domácí i zahraniční texty. Jejich množství je akceptovatelné, i když využití vícera zdrojů by hloubce diskuze pomohlo. Nicméně v některých kontextech se dle mého vkusu příliš opírá o sexuologickou (čili lékařskou) literaturu, a přitom nenabízí a adekvátně nediskutuje sociálně vědní perspektivu. Ilustrativní je to například u pojmu „pohlavní identita“ a citace Fífkové (str. 11-12), popřípadě diskuze transgenderové identity na str. 18. Chybí mi zde dostatečná diskuze perspektivy zakotvené v sociálních vědách. V některých bodech tyto volby implikují přejímání esencialistického pohledu, přestože další části práce odpovídají spíše deklarované konstruktivistické perspektivě.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Kvalita použitých dat i zdrojů se zdá být na uspokojivé úrovni. Nicméně k metodologii výzkumu mám několik připomínek a dotazů. Například u zvoleného způsobu přepisu a zacházení s rozhovory není jasné, proč autorka zvolila zmíněný „shrnující protokol“ namísto doslovného přepisu. Proč zvolila danou metodu analýzy? Co tyto metodologické volby přináší a jaká mají omezení?

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Práce je svým charakterem velmi popisná a zprostředkovává zejména to, co se autorka dozvěděla od samotných dotazovaných osob v rámci rozhovorů, nicméně zcela chybí interpretační rovina těchto výpovědí. Není jasné, v jakém ohledu autorčina zjištění posouvají dosavadní znalosti dané problematiky. Autorka deklaruje, že ke zvolené otázce přistupuje z perspektivy konstruktivistického paradigmatu, nicméně v tomto ohledu vidím řadu nesouladů a nedotažeností. Jednak konstruktivistický přístup ke studiu genderu je zde popsán velmi schematicky a zjednodušeně (srov. např. str. 13-14). Navíc je zúžen na jednu konkrétní teorii „dělání genderu“ (West a Zimmerman). Dále daná zjištění tuto teorii využívají pouze zčásti a její hlavní potenciál zde není patřičně využit, zejména kvůli chybějící teoretické diskuzi empirických zjištění. Tu nenabízí ani hlavní text, ani část Diskuze a závěry, která v rozšířeném modu shrnuje to, co poslední část předchozí kapitoly (která není v obsahu adekvátně označena).

V práci nacházím řadu dalších problematických, respektive neproblematizovaných, tvrzení (např. že „nehledě na kulturu, mezi nejatraktivnější se řadí ženy z kategorie 20 až 30 let.“ Str. 16. To pro některé země – třeba Jižní Asie –neplatí.)

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano. V tomto ohledu je práce v pořádku.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Jazyková úroveň práce se pohybuje na standardní úrovni, tu a tam se objeví nějaký překlep či pravopisná chyba, jejich množství však nepřevyšuje obvyklou míru. Některé formulace jsou poněkud zjednodušující a krkolomné, zejména v prvních dvou kapitolách. (Např. formulace na str. 11: „Pohlaví bývá s genderem mylně zaměňováno.“ Tato formulace opomíjí sociální historii obou pojmů.)

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Práce přináší zajímavá zjištění, jejichž potenciál však dále nevyužívá pro výstavbu nosného teoretického argumentu.

Další dotazy: Na straně 17 odkazujete na Foucaulta u zmínky o abnormálním jakožto zlém a patologickém. Mně však vaše formulace připomíná mnohem více Foucaultova předchůdce

Canguilhema. Zároveň mě zneklidňuje, že citované dílo není uvedeno v závěrečném seznamu literatury. Uvítala bych zpřesnění parafrázovaných myšlenek ve vztahu k Foucaultovu i Canguilhemovu dílu.

Na str. 19 zmiňujete model Devora, který byl postaven na příbězích „transsexuálních mužů (female to male)“. Tato formulace neodpovídá předchozí uvedené definici female to male. Mohla byste upřesnit, o koho tedy ve studii šlo?

Na str. 27 uvádíte: „Pro transsexuální muže je tedy jednodušší po přeměně se zařadit do mužské role. Jelikož se nesnaží za každou cenu potlačit své ženské atributy, jsou citlivější vůči svým partnerkám a jsou vyrovnanější.“ Toto tvrzení je heteronormativní, jak ostatně ukazuje i Váš samotný výzkum.

8. **Náměty na diskuzi při obhajobě práce.**

Na str. 28 uvádíte odhad představitele Transparentu, advokační NGO, že v populaci se pravděpodobně vyskytuje 0,5-1,7% transgender osob. Nakolik podle Vás hraje roli to, že zdrojem uvedeného údaje je právě advokační NGO? Šlo by podle Vás nějak překonat problém toho, že přesná čísla transgender osob v ČR nejsou známa? Jak přesně?

Mohla byste shrnout hlavní teoretické přínosy a přesahy Vašeho výzkumu? Jak Vaše konkrétní zjištění ohledně transgender osob odmítajících operativní změnu pohlaví posouvají aktuální teoretické diskuze o konstrukci femininity a maskulinity? Zkuste svá zjištění zasadit do kontextu sociálně vědních přístupů v rámci tzv. transgender a queer studies.

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Kontrola nenaznačuje nekalé praktiky při práci se zdroji.

Celkové hodnocení práce:

Práci hodnotím známkou D.

Datum: 13/9/2021

Podpis: